

Kjønnsbalanse i politikken –
hvorfor skal det ta 100 år?
Nordisk kvinnerepresentasjon i
globalt perspektiv

Skien, 1.juni 2010

*Drude Dahlerup, professor ved
Stockholms Universitet*

100 året for kvinders stemmeret

- Jubilæer i mange lande i disse år
- Men har vi forvaltet arven fra stemmeretskampen og de kvindelige pionerer godt nok?

It took 100 years!

- How long time did it take you in the Nordic countries to reach 30-40 % women politics?
- New fast track models, f.eks. Kvotering

Vores nordiske barnetro

- - at ligestilling kommer med tiden, at det går stadig fremad
- - at de nordiske lande er bedst i verden, når det gælder ligestilling

Norden bedst?

- I meget lang tid har de nordiske lande ligget alene i toppen, når det gælder kvinderepræsentation i politik.
- *Det er ikke længere tilfældet*

TOP 15 – Verdens parlamenter 2010

1. Rwanda	56.3 (2008)	Legal Quotas	PR
2. Sweden	47.3 (2006)	Party Quotas	PR
3. South Africa	44.5 (2009)	Party Quotas	PR
4. Cuba	43.2 (2008)	NA	Plurality/maj
5. Iceland	42.9 (2009)	No Quotas	PR
6. Finland	42.0 (2007)	No Quotas	PR
7. Argentina	41.6 (2009)	Legal Quotas	PR
8. Norway	39.6 (2009)	Party Quotas	PR
9. Mozambique	39.2 (2009)	Party Quotas	PR
10. Costa Rica	38.6 (2006)	Legal Quotas	PR
11. Denmark	37.4 (2007)	No Quotas	PR
12. Angola	37.3 (2008)	Legal Quotas	PR
13. Belgium	36.7 (2007)	Legal Quotas	PR
14. Netherlands	36.7 (2006)	Party Quotas	PR
15. Spain	36.3 (2008)	Legal Quotas	PR

Election day figures

Women's Parliamentary Representation – world averages 2010

➤ *(single or lower houses of parliament)*

- Scandinavia 42.1 %
- Americas: 22.2 %
- Europe 21.9 %
- Asia: 18.7 %
- Sub-Saharan Africa: 18.4 %
- Pacific: 13.2 %
- Arab countries: 10.1 %

Kvotering – kontroversielt og populært!

- 52 lande har nu ved lov vedtaget regler om kønskvotering til offentlige valg
- I ca. 40 andre lande anvender nogle af parlamentets politiske partier sig af frivillig kvotering på deres valglister
- *A global overview:*
- Drude Dahlerup (ed): “Women, Quotas and Politics”. Routledge 2006.
- www.quotaproject.org

Skridt-for-skridt modellen

- **1. Problem-diagnose:**
- **Kvindernes manglende ressourcer og gamle fordomme**
- **2. Målsætningen:**
- **“Flere kvinder i politik”**
- **3. Strategi:**
- **Øge kvindernes ressourcer og politiske interesse**
- **4. Historiesyn:**
- **Ligestilling kommer med tiden (efterslæbs-tesen)**

Fast track modellen

- **1. Problem-diagnose:**
- **De politiske institutioner er ikke tilstrækkeligt inkluderende. Rekruttering i “Old boys networks”**

- **2. Målsætningen:**
- **Kønsbalance**

- **3. Strategi**
- **Pro-aktiv ligestillingspolitik, kvotering m.v.**

- **4. Historiesyn:**
- Kvinderepræsentationen stiger ikke automatisk ‘med tiden’. Backlash, tilbageskridt kan forekomme**

Glasloft?

- *Norges kommunestyre:*

- 1987: 31 1995: 32 1999: 34 2003: 36
2007: 38

- *Danmarks kommunalbestyrelser:*

- 1989: 26 1993: 28 1997: 27 2001: 27
2005: 27 2009: 31

- *Sveriges kommunfullmäktige:*

- 1988: 34 1994: 41 1998: 42 2002: 42
2006: 42

Glasloftet

- En metafor for strukturelle barrierer eller strukturel diskrimination

Tærskler

- *Hvad er vanskeligst?*
 - Fra 0 til 10 % ?
 - Fra 10 til 30 % ?
 - Fra 30 til 50 % ?
 - Et mæthedspunkt ved 1/3?
-

Demokrati uden kvinder?

- Ingen boycott af Schweiz för 1971, "bare" fordi kvinderne ikke havde stemmeret.
- Idag, betragtes et land ikke som demokratisk, hvis kvinderne er udelukket eller voldsomt under-repræsenteret.

UN 'Platform for Action', Beijing 1995:

- *“Achieving the goal of equal participation of women and men in decision-making will provide a balance that more accurately reflects the composition of society and is needed in order to strengthen democracy and promote its proper functioning” (Art. 183).*

Stadig mandsdoninans

- Elite- undersøgelserne. Andel kvinder i samtlige eliter:
- Danmark: 12 % (2001)
- Norge: 17 % (2002)
- Sverige: 26 % (2001)

Forskellige teorier

- 1. Kønsmagt-teorien

- "Hertil og ikke længere"
- "Kvinderne ind – magten ud" eller
- Magten ud – kvinderne ind"
- "

2. Efterslæbs-teorien

- (Time-lag theory)
- Kvinderne vil – omend med et naturligt efterslæb – komme op på samfundets højeste poster.
- *Vores barne-tro i de nordiske lande*
- "Rejse-metaforen" (Skjeie og Teigen)

3. Mætheds-teorien

- (saturation without parity)
- Ved ca. 30-35 % har man fået kvinder nok og stiller sig tilfreds med niveauet.
- Ligestilling defineres som stort set opnået ved 30-35%. Andre hensyn kan nu blive anset for vigtigere.
- *Men hvorfor er svenskerne ikke 'mætte'?*

Hvordan og hvornår virker kvotering?

- Kvotering handler grundlæggende om at få de politiske partier og institutioner til at rekruttere flere kvinder
- Mange forskellige typer af kvotering
- Dårlige eksempler og best cases

Rwanda

- Type: Reserved seats (reserverede pladser)
- Parlamentet har 80 medlemmer
- 2 kvinder skal vælges fra hvert valgdistrikt (24=30%).
- 56.3 % kvinder – første parlament i verden med kvindeflertal.
- Mange reformer vedtaget, ex. landreform som giver kvinder arveret til jord.

Costa Rica

- Type: Kandidatkvotering ved lov
- Mindst 40 % af hvert køn på alle kandidatlister ved valg.
- Plus: mindst 40 % af hvert køn blandt de 'valgbare' kandidater.
- Stærk sanktioner: Valgkommissionen kan forkaste partiets kandidatliste!
- 38.% women, no 9.

Sverige

- Type: Frivillig partikvotering
- De fleste partier praktiserer 'Varannan damernas', 50-50 %.
- 47.3 % kvinder i Riksdagen. No 2 i verden.
- Effekten af frivillig partikvotering afhænger af de politiske partiers vilje. Hvis kvoteringen ikke er klart nedskrevet i partiers vedtægter, må man kæmpe om dette ved hvert eneste valg.

Regler for kandidaternes rækkefølge på listen

-
- 1. Lynlås-systemet (Zipper system) – skiftevis kvinder og mænd på listen. (Grønne partier, de fleste partier i Sverige og Norge).
- 2. De to øverste kandidater kan ikke være af samme køn (Belgien + 50 % M+K på hele listen)
- 3. 40:60 for hele listen og for blandt hver gruppe af 5 kandidater på listen (Spanien).

Sanktioner hvis reglerne brydes

- *Kun hvis vedtaget ved lov*
- 1. Listen forkastes (Costa Rica, Spanien, Slovenien, Frankrig ved lokalvalg).
- 2. Bøde (Frankrig ved valg til Nationalforsamlingen, Portugal)

Historiske spring

- Kvotering - et enkelt middel til hurtigt at løse et kompleks problem.
- Symtombehandling eller ondets rod?
- Kvotering løser ikke alle problemer, som kvinder eller minoriteter møder i politik.
- Men under visse omstændigheder kan kvotering resultere i historiske spring i kvinders politiske repræsentation – og forhindre backlash.

Er kvotering diskriminering af mænd?

Mænd har ingen historisk ret til at være over-repræsenterede.

- Kvotering kan ses som compensation for strukturelle barrierer og diskrimination
- *Hvis samfundet var 'gender fair', var der ikke behov for kvotering.*

'Er mands-dominans naturligt'?

- Mands-dominans er ikke mere 'naturligt' end sult.
- Vi har nu erfaring for, at det er muligt at afskaffe begge dele!
- Hvis den politiske vilje er til stede.

Hvem er skyld i kvinders underrepræsentation?

- Kvinderne selv?
- Vælgerne?
- De politiske institutioner, først og fremmest de politiske partier?

Diagnosen

- Hvorfor er kvinder under-repræsenteret?

"Kvinderne vil jo ikke selv"

- Danmark: Valget 1945 fra 2 til 8 kvinder:
- "Nu har kvinderne endeligt taget sig sammen".
- Alternativ: Nu havde partierne endelig opstillet flere kvinder på 'valgbare' pladser

Mands-dominans som 'naturligt'

- Helt til 1940'erne og 50'erne var kvinder 'fremmede' i politiken.
- Mands-dominans blev set som naturlig, og kvinderne en undtagelse, også blandt mange kvinder selv.
- *"Det acceptable minimum af kvinder" i en regering var NUL eller EN – både i gamle og nye demokratier for 50 år siden.*